

MUZEUL JUDEȚEAN TELEORMAN

**BULETINUL MUZEULUI JUDEȚEAN TELEORMAN
SERIA ARHEOLOGIE**

3 - 2011

**Editura Renaissance
București
2011**

MUZEUL JUDEȚEAN TELEORMAN

BULETINUL MUZEULUI JUDEȚEAN TELEORMAN. SERIA ARHEOLOGIE 3

COLEGIUL DE REDACȚIE

Drd. Pavel Mirea, *Muzeul Județean Teleorman* - Redactor șef
Dr. Ecaterina Țânțăreanu, *Muzeul Județean Teleorman* - Secretar de redacție
Dr. Radian R. Andreescu, *Muzeul Național de Istorie a României*
Dr. Abraham van As, *Leiden University*
Dr. Douglass W. Bailey, *San Francisco State University*
Dr. Ioana Bogdan-Cătănicu, *Institutul de Arheologie 'Vasile Pârvan'*
Dr. Sabin Adrian Luca, *Universitatea 'Lucian Blaga' din Sibiu, Muzeul Național Brukenthal*
Dr. Steve Mills, *Cardiff University*
Dr. Cristian Schuster, *Universitatea din București, Institutul de Arheologie 'Vasile Pârvan'*
Dr. Laurens Thissen, *Thissen Archaeological Ceramics Bureau, Amsterdam*

Tehnoredactare: Pavel Mirea, Pompilia Zaharia

Corectura: Ecaterina Țânțăreanu, Mădălina Dumitru

Consultanți: Amelia Pannett (limba engleză), Cristi Marin (limba franceză)

Coperta: 'altar' (Starčevo-Criș) descoperit la Măgura, colecția Muzeului Județean Teleorman, desen Cătălina Dănilă, machetare Pompilia Zaharia

Colegiul de redacție nu răspunde de opiniile exprimate de către autori.

Correspondența, manuscrisele, cărțile și revistele pentru schimb se vor trimite Colegiului de redacție, pe următoarea adresă: MUZEUL JUDEȚEAN TELEORMAN, str. 1848, nr. 1, cod poștal 140033, ALEXANDRIA, jud. Teleorman, ROMANIA sau prin email: redactie_BMJT@yahoo.com; pavelcmirea@yahoo.com.

Volum editat cu sprijinul Consiliului Județean Teleorman

Editura Renaissance 2011
www.editurarenaissance.ro
(Editură recunoscută C.N.C.S.I.S.)
Editor: Sorin Alexandru ȘONTEA
Telefon/fax: 031.808.91.97/0744.652118
E-mail: sorinsontea@rdslink.ro

©Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate editurii Renaissance și Muzeului Județean Teleorman

ISSN 2065-5290
Tipar: ABSTRACT MEDIA SRL
Tel/fax: 031.808.91.97

IN HONOREM

VASILE BORONEANȚ - 80 ANI

TABULA GRATULATORIA

Radian Andreescu (București)
Mircea Babeș (București)
Alexandru Barnea (București)
Radu Băjenaru (București)
Carmen Bem (București)
Maria Bitiri Ciortescu (București)
Ioana Bogdan Cătaniciu (Cluj Napoca)
Clive Bonsall (Edinburgh)
Adina Boroneanț (București)
Marin Cârciumar (Târgoviște)
Bogdan Ciupercă (Ploiești)
Gabriel Crăciunescu (Drobeta Turnu-Severin)
Oana Damian (București)
Paul Damian (București)
Mișu Davidescu (București)
Alexandru Dinu (North Dakota)
Adrian Doboș (București)
Roxana Dobrescu (București)
Ștefan Dorondel (București)
Alexandru Dragoman (București)
Florin Drașovean (Timișoara)
Valentin Dumitrașcu (București)
Silviu Ene (București)
Alin Frînculeasa (Ploiești)
Luisa Fulga (București)
Daniel Garvăn (Piatra Neamț)
Elena Gavrilă (București)
Mihaela Golea (București)
Radu Harhoiu (București)
Peter Hügel (Arad)
Pascu Hurezan (Arad)
Ana Ilie (Târgoviște)
Cătălin Alexandru Lazăr (București)
Andrei Măgureanu (București)
Despina Măgureanu (București)
Dragoș Măndescu (Pitești)
Gheorghe Mănucu Adameșteanu (București)
Mihaela Mănucu Adameșteanu (București)
Mark Macklin (Aberystwith)
Silvia Marinescu-Bîlcu (București)
Sorina Mataca (Drobeta Turnu Severin)
Dragoș Măndescu (Pitești)
Kathleen McSweeney (Edinburgh)
Marco Merlini (Roma)
Pavel Mirea (Alexandria)
Katia Moldoveanu (București)
Alexandru Morintz (București)
Cristina Muja (București)
Alina Mușat (București)
Marian Iulian Neagoe (Drobeta Turnu-Severin)
Marian Neagu (Călărași)
Octav Negrea (Ploiești)
Cătălin Nicolae (București)
Eugen Nicolae (București)
Irina Oberlander-Târnoveanu (București)
Nona Palincaș (București)
Ion Pătrașcu (Alexandria)
Cătălin Nicolae Pătroi (Drobeta Turnu-Severin)
Constantin C. Petolescu (București)
Anca Diana Popescu (București)
Gabriel Marius Popescu (Phoenix, Arizona)
Raluca Iuliana Popescu (București)
Valentin Radu (București)
Petre Roman (București)
Alexandra Comșa (București)
Andra Samson (București)
Valeriu Sârbu (Brăila)
Cristian Schuster (București)
Andrei Dorian Soficaru (București)
Nicoaie Mirițoiu (București)
Ion Stângă (Drobeta Turnu-Severin)
Nicolae Șerban (Ploiești)
Cristian Eduard Ștefan (București)
Georgeta el-Susi (Reșița)
Meda Toderăș (București)
Ion Torcică (Alexandria)
George Trohani (București)
Alain Tuffreau (Lille)
Ecaterina Țânțăreanu (Alexandria)
Mircea Udrescu (Liege)
Gabriel Vasile (București)
Mihai Vasile (București)
Mihai Gabriel Vasile (București)
Ionel Vlad (Alexandria)
Alexandru Vulpe (București)
Vlad Zirra (București)

SUMAR
CONTENTS

Adina BORONEANȚ Arheologul Vasile Boroneanț la 80 de ani <i>The Archaeologist Vasile Boroneanț at 80 Years</i>	9
Marin CÂRCIUMARU Omul și arheologul Vasile Boroneanț <i>Vasile Boroneanț, the Man and the Archaeologist</i>	19
Adina BORONEANȚ A Suggested Chronology for the Iron Gates Mesolithic <i>O propunere de cronologie pentru mezoliticul de la Porțile de Fier</i>	21
Pavel MIREA Between Everyday and Ritual Use - 'Small Altars' or 'Cult Tables' from Măgura 'Buduiasca', Teleorman County (I): the Early Neolithic Finds <i>Între folosința cotidiană și rituală - 'altărașe' sau 'măsuțe de cult' de la Măgura 'Buduiasca', județul Teleorman (I): descoperirile din neoliticul timpuriu</i>	41
Marin Iulian NEAGOE Despre idolii vinčieni de tip 'tesalic' descoperiți în teritoriul comunei Hinova, județul Mehedinți <i>Vinča Idols of 'Thessalian' Type Discovered in Hinova Village, Mehedinți County</i>	59
Dimitrie C. BUTCULESCU (editare, note, bibliografie la notele editorului și transpunere ilustrații de Dragoș MĂNDESCU) Măgura Calonfirescu (Esplorațiune arheologică) <i>Calonfirescu Mound (Archaeological Exploration)</i>	81
Radian ANDREESCU, Katia MOLDOVEANU Considerații privind vetrele din așezarea gumelnițeană de la Vitănești 'Măgurice', jud. Teleorman <i>The Hearths Discovered at Vitănești 'Măgurice' Settlement Belonging to Gumelnița Culture, Teleorman County</i>	103
Ana ILIE Parure en terre cuite de la culture Gumelnița des sites du département de Dâmbovița (Roumanie) <i>Obiecte de podoabă din lut din cultura Gumelnița descoperite în așezări din județul Dâmbovița (România)</i>	119
Ion TORCICĂ Depozitul de lame de silex descoperit în localitatea Băbăița (jud. Teleorman) <i>Flint Blade Hoard from Băbăița (Teleorman County)</i>	133
Cătălin Nicolae PĂTROI Caracterul gumelnițean al culturii eneolitice Sălcuța <i>Gumelnița Character of the Sălcuța Eneolithic Culture</i>	143
Cristian Eduard ȘTEFAN Așezarea eneolitică de la Bârlălești - 'Stanția', jud. Vaslui. Unele considerații asupra ceramicii <i>The Neolithic settlement from Bârlălești - 'Stanția', Vaslui County. Considerations of the Ceramics</i>	155
Daniel GARVĂN Reprezentări ornitomorfe eneolitice din zona subcarpatică a Moldovei <i>Représentations néolithiques d'oiseaux découvertes dans les zones collinaires de Moldova</i>	171

Ion PĂTRAȘCU Câteva materiale arheologice descoperite în cetatea getică de la Orbeasca de Sus, județul Teleorman <i>Some Archaeological Finds from the Getic Fortress at Orbeasca de Sus, Teleorman County</i>	179
Alin FRINCULEASA, Nicolae ȘERBAN, Octav NEGREA, Valentin DUMITRASCU Date preliminare privind așezarea medievală timpurie de la Belciug, jud. Prahova <i>Preliminary Data on the Early Medieval Settlement from Belciug, Prahova County</i>	193
Bogdan CIUPERCĂ Câteva puncte de vedere privind activitățile meșteșugărești și spațiile de 'producție' între Carpați și Dunăre în secolele VIII-X <i>A Discussion of Craft Activities and 'Production' Areas between the Carpathians and the Danube in the VIII-X Centuries AD</i>	223
Ecaterina ȚÂNȚĂREANU De la răspunsurile la Chestionarul lui Odobescu la Lista Monumentelor Istorice 2010 - județul Teleorman <i>From the Responses of Odobescu Questionnaire to the List of Historical Monument 2010 - Teleorman County</i>	233
Cătălin LAZĂR, Cristina MUJA, Gabriel VASILE Cosiderații teoretico-metodologice privind studiul practicilor funerare (III): contribuțiile antropologiei fizice <i>Theoretical and Methodological Considerations in the Study of Funerary Practice (III): the Contribution of Physical Anthropology</i>	249
Prezentări de carte <i>Book Reviews</i>	269
Dragoș DIACONESCU <i>Cultura Tiszapolgár în România</i> , Bibliotheca Brukental XLI, Editura Altip, Sibiu, 2009, 433 pagini, ISBN 978-973-117-244-6 902(498.4) (Mihaela GOLEA, Luisa FULGA)	269
Victor Henrich BAUMANN <i>Noviodunum. Șantier arheologic 1995-2009</i> , Editura Granada, Tulcea, 2010, 243 pagini, ISBN 978-973-8905-90-0 (Silviu ENE)	271
Colaboratori <i>Contributors</i>	273

PREZENTĂRI DE CARTE

Dragoș DIACONESCU *Cultura Tiszapolgár în România*, Bibliotheca Brukental XLI, Editura Altip, Sibiu, 2009, 433 pagini, 85 planșe, 19 imagini, 69 figuri, 64 tabele, 39 grafice, 5 anexe, ISBN 978-973-117-244-6 902(498.4)

Mihaela GOLEA
Luisa FULGA

Dragoș Diaconescu este absolvent al la Facultății de Istorie și Patrimoniu din cadrul Universității Lucian Blaga' Sibiu, instituție în cadrul căreia și-a finalizat și masterul. Formarea sa a continuat cu un stagiul la 'Deutscher Akademischer Austausch Dienst' Berlin iar ulterior cu un doctorat în cadrul Universității 'Lucian Blaga' din Sibiu. Procesul de formare profesională a fost dublat de participarea pe mai multe șantiere arheologice (Orăștie 'Dealul Pemilor', Miercurea Sibiului 'Petriș', jud. Sibiu, Hunedoara 'Grădina Castelului', jud. Hunedoara, Uivar, Foeni, jud. Timiș), dar și de activitatea din cadrul Muzeului Castelul Corvineștilor și a Muzeului Național Brukental.

Prezenta lucrare rezează teza de doctorat a autorului, susținută în 1999, coordonată de prof. univ. dr. Gheorghe Lazarovici și constituie al 41-lea titlu din seria Bibliotheca Brukental, editată de Muzeul Național Brukental, sub coordonarea prof. univ. dr. S. A. Luca, în anul 2009.

Lucrarea *Cultura Tiszapolgár în România* este organizată în opt capitole, divizate la rândul lor în subcapitole, la care se adaugă o *Introducere a editorului*, semnat de prof. univ. dr. S. A. Luca (pp. 7), cât și de un *Cuvânt înainte* din partea autorului (pp. 9-10). În final regăsim un rezumat consistent în limba engleză (pp. 261-7), *lista abrevierilor* utilizate (pp. 269-70), *bibliografia lucrării* (pp. 271-83), anexele împreună cu planșele și hărțile (pp. 286-421) studiului în discuție.

În primul capitol, intitulat *Eneolitic, Chalcolitic sau epoca Cuprului* (pp. 11-27), împărțit în șase subcapitole, autorul prezintă noțiunile generale privind procesele de extragere ale minereului de cupru (prospecția, mineritul propriu-zis, îmbunătățirea minereului, reducerea), tipuri de operații legate de prelucrarea cuprului (prăjirea, purificarea sau retopirea, turnarea în tipare, forjarea); de asemenea, se discută despre originea metalurgiei cuprului ajungând de la descoperirile de la Cayonu Tepesi din Anatolia până la începutul culturii Vinča din sud-estul Europei. În plus, autorul exemplifică tipurile de cupru și semnificațiile din punct de vedere al concentrației de minereu, sursele de cupru din zona Balcanică și cea central Europeană, cu privire specială asupra celor din teritoriul culturii Tiszapolgár. O problemă aparte abordată (și bine venită) este legată de titulatura perioadei eneolitice, în cadrul căreia autorul discută despre terminologia utilizată, etimologia termenilor folosiți, semnificația și istoricul utilizării acestora.

În cel de-al doilea capitol (*Metoda de lucru. Baze de date și informații. Cataloage și dicționare pentru cultura Tiszapolgár* - pp. 29-69), structurat pe trei subcapitole mari, împărțite și aceste la rândul lor în mai multe secțiuni, sunt exemplificate mai multe tipuri de baze de date, precum și tipuri de clasificări ale ceramicii. În partea de început se regăsește un subcapitol în care sunt descrise aspectele metodologice utilizate, sistemul de analiză folosit (pp. 29-31). Urmează *dicționarul culturii Tiszapolgár* (pp. 31-41), în cadrul căruia se enumeră tipuri de ceramică și principalele caracteristici ale acestei categorii de materiale (culoare, degresant, amestec, tip de ardere etc.), împărțire bazată pe metodologia de studiu dezvoltată de domnul prof. univ. dr. Gheorghe Lazarovici. În subcapitolul final (pp. 41-69) regăsim cataloagele tipurilor ceramice, în care acestea ne sunt prezentate schematic cu ajutorul imaginilor, acestea dorindu-se un instrument de lucru practic și fiabil pentru toți cei care sunt interesați de această problematică.

Capitolul al treilea (*Cultura Tiszapolgár. Noțiuni generale* - pp. 71-88) reprezintă o secțiune dedicată datelor generale privitoare la cultura Tiszapolgár (nume, arie de răspândire, periodizare, cronologie), structurată pe mai multe subcapitole. În partea de început se discută numele acestei culturi și variantele utilizate de-a lungul timpului de diverși autori, precum și originea acestei culturi (pp. 71-7). Apoi este prezentat arealul comunităților culturii Tiszapolgár, care se întindea din estul Ungariei și estul Slovaciei până în nordul Serbiei, iar în România în zona Banatului, a Crișanei și în Sălaj (p. 77). În următoarele subcapitole (pp. 77-80) sunt prezentate evoluția culturii Tiszapolgár și datele stratigrafice mai importante ce au condus la creionarea acesteia. Sfârșitul culturii este tratat într-un subcapitol distinct (pp. 80-3), acesta fiind determinat de schimbările legate de contactele cu

cultura Sălcuța, la care se adaugă elementele stepice (cum ar fi Decea Mureșului), care apar în momentul în care grupurile Tiszapolgár rămase deprind elemente tipice culturii Bodrogkeresztur. În final (pp. 83-8) sunt analizate sistemele cronologice și culturale, așa cum au fost ele definite de diverși cercetători de-a lungul timpului, dublate de propriile observații și comentarii.

În capitolul al patrulea (*Repertoriul descoperirilor aparținând culturii Tiszapolgár de pe teritoriul României* - pp. 89-142) sunt prezentate siturile *certe* și cele *incerte* de pe teritoriul țării noastre. Astfel sunt atestate 194 de situri 'sigure' (ca de exemplu Apa, jud. Cluj; Carei, jud. Satu Mare; Dăbîca, jud. Cluj; Pericei, jud. Sălaj etc.) și 54 de situri 'incerte' (cum ar fi în Băile Herculane, jud. Caraș-Severin etc.). La acestea se adaugă 81 de puncte cu descoperiri de topoare de cupru ce țin în opinia autorului tot de cultura Tiszapolgár.

Capitolul al cincilea (*Cultura materială a culturii Tiszapolgár* - pp. 143-201), structurat pe trei subcapitole mari (cu mai multe secțiuni fiecare), este dedicat descoperirilor arheologice. Astfel, autorul vorbește despre așezările, fortificațiile și locuințele (bordeie, locuințe semi-adâncite, locuințe de suprafață) și anexele acestora (pp. 143-57). Aspectele privind economia comunităților Tiszapolgár sunt tratate separat (pp. 157-201), fiind aprofundate aspectele principale (cultivarea plantelor, creșterea animalelor, vânătoarea, industria materiilor dure animale, industria litică, metalurgia cuprului), pe baza informațiilor disponibile. Astfel, pentru așezările fazei A, autorul prezintă următoarele caracteristici: civilizație mobilă extinsă, care vizează zăcămintele de cupru din vestul țării; localizare - pe văile Crasnei, Barcăului, Crișului Alb, Timișului și pe afluenții Someșului (zone intracarpatică - de exemplu situl de la Parța). Așezările fazei B corespund unui fenomen al 'regrupării', comunitățile mutându-se din zonele înalte, intracarpatică, spre cele joase, din văile râurilor sau cele ale dealurilor învecinate. Pornind de la aceste caracteristici, autorul concluzionează că populațiile urmăreau asigurarea și controlarea aprovizionării cu materii prime (cupru în special, dar și alte categorii). În final, regăsim un subcapitol consistent dedicat metalurgiei cuprului (pp. 162-201), în cadrul căruia ne este prezentată o analiză cantitativă și calitativă a descoperirilor, date privind compoziția chimică a artefactelor existente, o repertoriere a descoperirilor arheologice din această categorie (tipologică și pe situri), precum și o inseriere statistică a datelor existente, completată de opiniile și observațiile autorului.

Capitolul al șaselea (*Ceramica și evoluția ei* - pp. 202-46), structurat pe șase subcapitole, este dedicat elementelor definitorii ale ceramicii Tiszapolgár, reprezentând o completare adusă capitolului al doilea. Astfel, prin intermediul detaliilor statistice, dar și a datelor arheologice existente, autorul pornește de la analiza procesului tehnologic, pe categorii de elemente specifice (degresare, tratarea suprafețelor, ardere, tehnici de ornamentare). În ceea ce privește degresantul utilizat, s-a remarcat preponderența pentru tipurile care au în compoziție nisip și măr, biscuitul ceramic având un aspect păstos, făinos. În ceea ce privește tratarea suprafețelor, conform statisticilor, se remarcă preponderența stilului lustruit pentru unele situri (de exemplu situl de la Cauce). În alte cazuri (situl de la Giurtelecu-Șimleului) principala metodă de tratare a suprafeței pereților vasului este slipul netezit. Autorul concluzionează că procesul tehnologic de finisare a pereților exterior ai vaselor ceramice s-a practicat încă mult timp după dispariția culturii Tiszapolgár. Printre tehnicile de ornamentare, cele mai răspândite sunt perforația (aplicată pe picioarele vaselor), împunsăturile (de formă circulară) sau alveolarea. Pictura, predominantă în perioada anterioară culturii Tiszapolgár, apare destul de rar ca tehnică de ornamentare. Se remarcă patru tipuri predominante de ardere: arderea bună reductantă, arderea bună oxidantă, cea slabă oxidantă și cea slabă reductantă. Formele ceramice specifice sunt analizate separat, din punct de vedere tipologic, în corelație cu celelalte elemente de fabricație. În urma analizei asupra materialului ceramic, s-a constatat existența unui caracter tehnologic relativ unitar, precum și o frecvență scăzută a ornamentelor ceramicii (în zona Banatului, spre deosebire de arealele centrale și nordice ale culturii), din punct de vedere morfologic.

Capitolul al șaptelea (*Viața spirituală și socială* - pp. 247-53) este orientat pe două direcții de studiu principale. Prima dintre acestea este reprezentată de plastica antropomorfă și zoomorfă (pp. 247-9). Cea de-a doua este dedicată practicilor funerare specifice comunităților culturii Tiszapolgár (pp. 249-53). Aceasta din urmă este însoțită și de un repertoriu arheologic al descoperirilor funerare din România, dublat și de acelea referitoare la necropolele mai importante din spațiul panonic. Din punct de vedere general, înmormântările erau efectuate izolat de așezări, în zone funerare distincte, fiind folosite de mai multe generații. Ritul principal îl reprezintă înhumația, cu toate că ocazional era utilizată și incinerarea (în 12 cazuri - de exemplu la Lucky și Tibava). În cazul mormintelor de inhumație, poziția scheletelor era ușor chircită, pe partea stângă pentru femei și pe partea dreaptă pentru bărbați. În privința inventarului funerar, ceramica era predominantă în mormintele ambelor sexe, spre deosebire de elementele de podoabă (cingători de mărgelă și de piatră), descoperite în jurul pelvisului la femei sau brățări de cupru și mărgelă împrăștiate în jurul torsului la bărbați.

Ultimul capitol (*Elemente de cronologie absolută. Concluzii* - pp. 255-60) este dedicat elementelor de cronologie absolută și concluziilor. Astfel, în primul subcapitol (pp. 255-8) sunt prezentate datările absolute existente pentru fazele proto-Tiszapolgár (un interval cronologic cuprins între 4601-4386 cal. BC. în cazul sitului de la Berettyoujfalu-Herpaly), dar și cele pentru cultura Tiszapolgár, puțin numeroase (8 date, ce surprind un interval cronologic cuprins între 4410-3780 cal. BC). Sunt luate în discuție și datele pentru comunitățile tip Decea Mureșului (3780-3660 cal. BC), încercându-se corelarea relațiilor de anterioritate/posterioritate/contemporanitate dintre acestea și cultura Tiszapolgár. În secțiunea dedicată concluziilor, autorul reinterează o serie de ipoteze și concluzii prezentate de-a lungul capitolelor anterioare, punctând sintetic datele esențiale care decurg din lucrare.

Lucrarea este însoțită de o bogată ilustrație. Astfel, în finalul lucrării, la secțiunea Anexe, se regăsesc 85 de planșe color și alb-negru (pp. 317-414), reprezentând hărți, planuri de situație și de săpătură, planuri de locuințe, de complexe și profiluri, desene privind diferitele categorii de materiale arheologice (ceramică în special). La acestea se adaugă 19 imagini (pp. 415-33), reprezentând fotografiile ale unor vase și fragmente ceramice specifice culturii Tiszapolgár. Tot în această categorie trebuie să menționăm cele 7 hărți, 23 fotografii, 39 desene și planuri, 64 tabele și 39 grafice inserate în textul lucrării. Din păcate, acestea nu sunt ordonate corespunzător, lipsind elementul de identificare care să permită buna lor urmărire sau citare. Mai mult, în cazul unor desene reprezentând cataloage de forme, buze, profile etc., autorul păstrează titulatura de fig., dar fără a le numerota crescător, ajungându-se la repetiții (astfel, fig. 1 o regăsim la paginile 42, 43 și 46; fig. 2 apare la paginile 42, 44 și 46 ș.a.m.d.).

Secțiunea Anexe este completată de *Lista așezărilor aparținând culturii Tiszapolgár de pe teritoriul României* (Anexa 1 - pp. 287-292), *Sursele de sare din jumătatea vestică a României* (Anexa 2 - pp. 292-3), *Lista zăcămintelor și aparițiilor de cupru din jumătatea vestică a României* (Anexa 3 - pp. 293-6), *Lista zăcămintelor de aur din jumătatea vestică a României* (Anexa 4 - pp. 296-7), la care se adaugă *Descrierea planșelor* (Anexa 5 - pp. 297-316).

În final dorim să subliniem că această lucrare este o binevenită apariție editorială pentru cercetarea preistorică din România, reprezentând o abordare modernă a problematicilor legate de cultura Tiszapolgár, una dintre cele mai importante culturi eneolitice din Europa centrală și de sud-est.

Victor Henrich BAUMANN *Noviodunum. Șantier arheologic 1995 - 2009*, Editura Granada, Tulcea, 2010, 243 pagini, ISBN 978-973-8905-90-0

Silviu ENE

Lucrarea de față este publicată în colecția Biblioteca Istro-Pontică, Seria Patrimoniu, nr. 5 și reprezintă un raport general asupra cercetărilor arheologice întreprinse de către 'Institutul de Cercetări Eco - Muzeale' (I.C.E.M.) Tulcea între anii 1995-2009.

Autorul, Victor Henrich Baumann, este un reputat arheolog specialist în perioada romană din Dobrogea, având o experiență îndelungată în teritoriul rural din zona cetății *Noviodunum* (Isaccea, jud. Tulcea), fiind și director la I.C.E.M. o bună perioadă de timp. Datorită experienței autorul a desemnat coordonatorul științific al șantierului în intervalul 1995-2009.

Lucrarea este structurată în 6 capitole. Primul capitol este împărțit în două părți, prima prezentând cadrul fizico-geografic în care se află amplasată cetatea iar în cea de-a doua, dedicată cadrului istoric. Aceasta din urmă este dublată de un scurt istoric al cercetărilor arheologice întreprinse în zonă până în anul 1995.

Capitolul II este împărțit de asemenea în două subcapitole, în primul denumit 'Așezarea Civilă' sunt relatate cercetările sistematice efectuate în așezare civilă în campaniile din anii 1995 și 1996, iar în al doilea denumit 'Cetatea. Tehnici și metode de cercetare folosite' sunt prezentate metodele, tehnicile și programele de cercetare folosite pentru investigarea cetății de la *Noviodunum*.

Următoarele trei capitole, urmăresc cercetările efectuate în cetate asupra unor obiective precise. Astfel, capitolul III este axat pe săpăturile efectuate în zona Turnului Mare între anii 1997-2002 și 2004-2007, capitolul IV privește campaniile din anii 2002, 2003 și 2005-2009 desfășurate la Turnul de Colț, iar în final, capitolul V este împărțit în două subcapitole, unul legat de săpăturile din

zona Turnului A din anii 2004, 2006-2008, iar cel de-al doilea despre cercetările efectuate în zona curtinei C-1 în perioada 2007-2009.

Ultimul capitol este axat pe săpăturile de salvare efectuate în zona orașului antic, urmărind patru puncte de interes: săpăturile de salvare efectuate cu ocazia proiectului de alimentare cu apă a bazei arheologice în zona de nord-est a cetății (2003); săpăturile de salvare efectuate cu ocazia proiectului de alimentare cu apă a stației de gaze naturale situate la 1,5 km de cetate (2003); cercetările efectuate în punctul 'Faleză' (ca urmare a înregistrării unui nivel foarte scăzut al Dunării), pentru o mai bună cunoaștere a acestei situații foarte puțin cercetată în anii '50 și în sfârșit, cercetările efectuate în anii 2002, 2004 și 2005 în sectorul extra-muros, în punctul de la 'lutărie'.

În cea ce privește organizarea lucrării, autorul nu dezmente cu nimic afirmația făcută în 'Preambul', aceea că lucrarea are un caracter doar de raport general, chiar pe parcursul cărții, fiecare campanie fiind prezentată sub forma unui raport de săpătură, susținut de 3 planuri generale, 24 de imagini color și 158 alb-negru, 48 de desene și 9 tabele.

În concluzie, cartea lui Victor Henrich Baumann este o binevenită informare asupra rezultatelor săpăturilor arheologice întreprinse până astăzi în aria anticului oraș *Noviodunum*.